

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

«Təsdiq edirəm»
Tədris məsələləri üzrə prorektor
vəzifəsini icra edən:
 dos.Z.I.Məmmədov
“12” sentyabr 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050706- Meşəçilik

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: Aqrar elmlər

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Meşə maşın və traktorları

Kodu: İPF-B19

Tədris ili: IV (2025-2026)

Semestr: VII

Tədris yükü. Cəmi 120 saat. Auditoriyadan kənar 75 saat. Auditoriya saati—45 saat (30 saat mühazirə-15 saat laboratoriya məşğələ)

Tədris forması: Əyani

AKTS üzrə kredit: 4 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi: tex.e.ü.f.d. dos. Kərimov İltifat Cavad oğlu

Məsləhət saati: V-gün saat 13-00- 16-00-da.

Kafedranın unvanı: Lənkəran ş. Füzuli 170a

E-mail ünvanı: i.karimov58@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər, dərs vəsaitləri və metodik vəsaitlər:

Əsas ədəbiyyat

1. Qəhrəmanov N.Ə. – Meşə təsərrüfatında maşın və mexanizmlər, BDU, 2017
2. Abbasov E.H. – Aqrar sahədə texniki vasitələr, AzTU nəşriyyatı, 2016
3. Quliyev A.M. – Meşə texnikası və istehsal texnologiyası, Nurlan, 2019
4. Hüseynov R.Z. – Kənd təsərrüfatı maşınlarının istismarı, Təhsil, 2015
5. Курдюмов В.Н. – Машины и оборудование для лесного хозяйства, Москва, 2018
6. Платонов А.С. – Тракторы и автомобили в лесном хозяйстве, Санкт-Петербург, 2020
7. Иванов И.Д. – Технические средства в лесозаготовках, Лесная промышленность, 2017
8. Баранов П.Ф. – Эксплуатация лесных машин, Москва, 2016

Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: "Meşə maşın və traktorlar" fənni tələbələrə meşə təsərrüfatında istifadə olunan texniki vasitələrin quruluşu, iş prinsipləri və istismar qaydaları haqqında biliklər verməyi məqsəd qoyur. Fənn çərçivəsində meşə traktorları, odunqıran maşınlar, yükləmə-nəqliyyat texnikası, budama və əkin texnikaları kimi əsas vasitələr təhlil olunur. Məqsəd, tələbələrin texnoloji sistemləri anlama bacarığını artırmaq, texnikaların düzgün seçimi və istifadəsini öyrətməkdir. Bu biliklər, meşə təsərrüfatında təhlükəsizlik, məhsuldarlıq və müasir yanaşmalar baxımından vacibdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər:

Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 30 bal kollokviuma görə, 20 bal

seminar və ya bal laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

IX.Qiymət meyarları aşağıdakı kimidir:

- 10 bal – tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal – tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun məzmununu açə bilər.
- 8 bal – tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal – tələbə keçilmiş materialı yaxşı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir.
- 6 bal – tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal – tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal – tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal – tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırmağı bacarmır.
- 1-2 bal – tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanədan topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə, tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında):

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

X. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək.

XI.Təqvim-mövzu 1: 30 saat mühazirə, 15 saat laboratoriya məşğələ

S/N	Keçirilən mühazirə, laboratoriya məşğələləri üzrə mövzuların məzmunu	Mühazirə	Lab. məşğ.	Tarix
1	Mühazirə 1. Traktorların növləri və ümumi quruluşu 1. Traktor anlayışı və əsas vəzifələri. 2. Traktorların təsnifatı 3. Traktorların əsas qurğu və sistemləri 4. Traktorların istismar qaydaları və təhlükəsizlik tələbləri	2	2	
2	Mühazirə 2. Traktorların növləri və kənd təsərrüfatında tətbiqi 1. Təkərli və tırtıllı traktorların xüsusiyyətləri. 2. Traktorların güc sinifləri və texniki göstəriciləri 3. Traktorların kənd təsərrüfatı işlərində funksional tətbiq sahələri 4. Traktorların qoşulan və asılan aqreqatlarla qarşılıqlı işləməsi	2		
3	Mühazirə 3. Meşə işləri üçün xüsusi modifikasiya olunmuş traktorlar 1. Meşə traktoru anlayışı və onların kənd təsərrüfatı traktorlarından fərqləri. 2. Meşə traktoru modellərinin təsnifatı və əsas texniki göstəriciləri 3. Meşə traktorlarının tətbiq sahələri və iş şəraiti 4. Meşə traktorlarının təhlükəsizlik tələbləri və texniki xidməti	2	2	

4	Mühazirə 4. Meşə sahəsində istifadə edilən qoşqular və yarımqoşqular 1. Meşə təsərrüfatında qoşqu və yarımqoşquların rolu və əhəmiyyəti. 2. Meşə sahəsində istifadə edilən qoşqu və yarımqoşquların növləri və texniki xüsusiyyətləri. 3. Meşə qoşqu və yarımqoşqularının istifadəsi zamanı təhlükəsizlik tədbirləri və qulluq qaydaları 4. Meşə sahəsində qoşqu və yarımqoşqulardan istifadə zamanı rast gəlinən çətinliklər və onların həlli yolları	2		
5	Mühazirə 5. Aqreqatlar və onların traktorlarla birləşdirilməsi üsulları 1. Aqreqat anlayışı və meşə təsərrüfatında rolu. 2. Traktorlarla aqreqatların birləşmə üsulları və növləri 3. Aqreqatların traktorla birləşdirilməsində istifadə olunan avadanlıqlar və mexanizmlər 4. Aqreqatların təhlükəsiz istismarı və texniki xidmət qaydaları	2	2	
6	Mühazirə 6. Meşə yollarının salınması və texnikaların Hərəkəti üçün şəraitin təşkili 1. Meşə yollarının növləri və onların əhəmiyyəti. 2. Texnikaların hərəkəti üçün optimal şəraitin yaradılması yolları 3. Aqreqatların qoşulma mexanizmlərinin növləri və işləmə prinsipləri	2		
7	Mühazirə 7. Odun hazırlayan texnikaların növləri və iş prinsipi 1. Odun hazırlama prosesinə dair ümumi anlayış və texniki tələblər. 2. Odun kəsən texnikaların növləri və işləmə prinsipləri 3. Odun hazırlayan texnikaların istismar və texniki xidmət qaydaları 4. Odun hazırlayan texnikaların gələcək inkişaf perspektivləri	2	2	
8	Mühazirə 8. Ağacların kəsilməsi və emalı üçün istifadə olunan texnikalar 1. Ağacların kəsilməsi üçün istifadə olunan texnikalar. 2. Ağacların kəsilməsi və emalı prosesində təhlükəsizlik və texniki xidmət 3. Müxtəlif növ kəsici və emal texnikalarının xüsusiyyətləri 4. Kəsim və emal texnikalarının təhlükəsizlik qaydaları və düzgün istifadəsi	2		
9	Mühazirə 9. Meşə bərpası və əkin işlərində istifadə edilən texnika 1. Meşə bərpasının mahiyyəti və bu işdə istifadə olunan əsas texnika. 2. Meşə bərpasında istifadə olunan əsas texnika növləri və onların funksiyaları 3. Meşə bərpası üçün istifadə olunan əkin və torpaq işləmə texnikasının seçilməsi 4. Meşə bərpasında istifadə olunan texnikanın müasir tendensiyləri və innovasiyalar	2	2	

10	Mühazirə 10. Torpaq işləmə və meşə torpaqlarının hazırlanmasında istifadə olunan maşınlar 1. Torpaq işləmə prosesinin məqsədi və əhəmiyyəti 2. Meşə torpaqlarının hazırlanmasında istifadə olunan əsas maşınlar. 3. Torpaq hazırlığında istifadə edilən maşınların iş prinsipi və tətbiq qaydaları 4. Torpaq hazırlığı texnikasının seçilməsində nəzərə alınmalı amillər və düzgün texnika seçiminin əhəmiyyəti	2		
11	Mühazirə 11. Meşə yanğınlarına qarşı texniki vasitələr və onların təsnifatı 1. Meşə yanğınlarının xüsusiyyətləri və səbəbləri. 2. Meşə yanğınlarının qarşısının alınması üçün istifadə olunan texniki vasitələr 3. Yanğınsöndürmə texnikalarının iş prinsipi və tətbiq qaydaları 4. Yanğın riskinin azaldılması üzrə texnoloji yeniliklər və qabaqlayıcı tədbirlər	2	2	
12	Mühazirə 12. Yükqaldırıcı və nəqliyyat vasitələrinin meşə təsərrüfatında rolu 1. Meşə təsərrüfatında istifadə olunan yükqaldırıcı texnikaların növləri və funksiyaları. 2. Nəqliyyat vasitələrinin növləri və meşə məhsullarının daşınması üsulları 3. Meşə nəqliyyatında texniki təhlükəsizlik və qaydalar 4. Yükqaldırıcı vasitələrin meşə təsərrüfatında tətbiqi	2		
13	Mühazirə 13. Mexaniki budama və seyrəltmə texnikaları 1. Mexaniki budama və seyrəltmə proseslərinin mahiyyəti və istifadə olunan texnikalar 2. Budama və seyrəltmə işlərində istifadə olunan əsas mexanizmlər və qurğular 3. Budama və seyrəltmənin meşələrin sağlamlığına və məhsuldarlığına təsiri 4. Budama və seyrəltmə prosesində istifadə olunan texnikaların üstünlükləri və çatışmazlıqları	2	2	
14	Mühazirə 14. Meşə yollarının salınması və texniki təminat vasitələri 1. Meşə yollarının salınmasının əhəmiyyəti və məqsədləri. 2. Meşə yollarının növləri və təsnifatı 3. Meşə yollarının salınması texnologiyası və mərhələləri 4. Meşə yollarının texniki təminat vasitələri və onların rolu	2		
15	Mühazirə 15. Müasir meşə texnikası və avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemləri 1. Müasir meşə texnikasının inkişaf meyilləri və əsas növləri. 2. Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin tətbiqi və üstünlükləri 3. Müasir meşə texnikasında süni intellekt və avtomatlaşdırılmış idarəetmənin gələcəyi 4. Müasir meşə texnikasının istifadəsində qarşıya çıxan çətinliklər və həll yolları	2	1	

Laborator məşğələ

S/s	Mövzunun adı	Saat	Tarix		Qeyd
1.	Traktorların əsas hissələrinin tanınması və quruluş elementlərinin sökülüb-yığılması	2			
2.	Təkərli və tırtıllı traktorların texniki göstəricilərinin müqayisəli təhlili	2			
3.	Meşə şəraitinə uyğunlaşdırılmış traktor modellərinin texniki baxışı və təyinatı	2			
4.	Qoşqu və yarımqoşquların konstruktiv quruluşunun araşdırılması və qoşulma üsulları	2			
5.	Aqreqatların traktorlarla aqreqatlaşdırılması və iş rejimlərinin tənzimlənməsi	2			
6.	Meşə materiallarının daşınması üçün istifadə olunan nəqliyyat vasitələrinin texniki yoxlanışı	2			
7.	Odunqıran və doğrayıcı maşınların iş prinsiplərinin laborator şəraitdə demonstrasiyası	2			
8.	Motorlu mişar və digər kəsmə avadanlıqlarının quruluşu və texniki xidmət qaydaları	2			
9.	Əkin və meşə bərpası texnikalarının əsas mexanizmlərinin işləmə prinsipi ilə tanışlıq	2			
10.	Torpaq yumşaldıcı və emal edən maşınların sınaq və parametrlərinin tənzimlənməsi	2			
11.	Yanğınsöndürmə texnikalarının modelləri və onların effektiv tətbiq üsullarının təhlili	2			
12.	Yükləyici və nəqliyyat vasitələrinin iş rejimlərinin müşahidəsi və idarə olunması	2			
13.	Budama və seyrəltmə texnikasının iş mexanizmlərinin analizi və təhlükəsizlik qaydaları	2			
14.	Meşə yollarının salınmasında istifadə olunan texnikaların tətbiq ssenarilərinin işlənməsi	2			
15.	Avtomatlaşdırılmış meşə texnikasında idarəetmə sistemlərinin əsas funksiyalarının tətbiqi	2			
16.	Cəmi:	30			

XII. Fənnə dair tələb və tapşırıqlar

Tələbələr fənni mənimsəmək üçün nəzəri biliklərlə yanaşı, texnikaların iş prinsiplərini əyani şəkildə öyrənməli və praktik nümunələr üzərində çalışmalıdırlar. Tapşırıqlara texniki sxemlərin oxunması, maşınların funksional təsnifatı və texnoloji təhlil daxildir. Hər bir tələbə müvafiq texnika üzrə hesabatlar hazırlamalı, texniki təhlükəsizlik qaydalarını mənimsəməli və real sahə şəraitində tətbiqə hazır olmalıdır. Fənnin sonunda tələbələrin bilik və bacarıqları yazılı test, təqdimat və praktiki tapşırıqlar vasitəsilə qiymətləndirilir.

XIII. Fənnin Təlim Nəticələri (FTN)

1. Tələbə meşə sahəsində istifadə olunan maşın və traktorların əsas növlərini tanıyacaq və təsnif edəcək.
2. Müxtəlif meşə texnikalarının quruluşunu, texniki göstəricilərini və iş prinsiplərini izah edəcək.
3. Texnikanın düzgün istismarı və texniki baxış qaydalarını tətbiq etmə bacarığı qazanacaq.
4. Meşə texnikasının təhlükəsiz və səmərəli istifadəsi üçün zəruri olan standart və normativləri anlayacaq.
5. Fəaliyyət sahəsinə uyğun texnoloji avadanlıqları seçmə və qiymətləndirmə bacarığı inkişaf etdiriləcək.
6. Qrup işi və layihə əsaslı tapşırıqlar vasitəsilə analitik düşünmə, qərarvermə və məsuliyyətlik kimi bacarıqları möhkəmləndirəcək.

XIV. Tələbələrin fənn haqqında fikirləri:

XV. Kollokvium sualları

I kollokvium sualları:

1. Traktor anlayışı və əsas vəzifələri.
2. Traktorların təsnifatı
3. Traktorların istismar qaydaları və təhlükəsizlik tələbləri
4. Təkərli və tırtıllı traktorların xüsusiyyətləri
5. Meşə traktoru anlayışı və onların kənd təsərrüfatı traktorlarından fərqləri.
6. Meşə traktorlarının tətbiq sahələri və iş şəraiti
7. Meşə sahəsində istifadə edilən qoşqu və yarımqoşquların növləri və texniki xüsusiyyətləri.
8. Aqreqat anlayışı və meşə təsərrüfatında rolu.
9. Aqreqatların traktorla birləşdirilməsində istifadə olunan avadanlıqlar və mexanizmlər
10. Meşə yollarının növləri və onların əhəmiyyəti.

II kollokvium sualları.

1. Ağacların kəsilməsi üçün istifadə olunan texnikalar.
2. Ağacların kəsilməsi və emalı prosesində təhlükəsizlik və texniki xidmət
3. Meşə bərpasının mahiyyəti və bu işdə istifadə olunan əsas texnika.
4. Torpaq işləmə prosesinin məqsədi və əhəmiyyəti
5. Torpaq hazırlığında istifadə edilən maşınların iş prinsipi və tətbiq qaydaları
6. Yanğınsöndürmə texnikalarının iş prinsipi və tətbiq qaydaları
7. Nəqliyyat vasitələrinin növləri və meşə məhsullarının daşınması üsulları
8. Budama və seyrəltmə işlərində istifadə olunan əsas mexanizmlər və qurğular
9. Budama və seyrəltmənin meşələrin sağlamlığına və məhsuldarlığına təsiri
10. Meşə yollarının salınmasının əhəmiyyəti və məqsədləri.

XVI. İmtahan sualları:

Blok 1

1. Traktor anlayışı və əsas vəzifələri.
2. Meşə təsərrüfatında qoşqu və yarımqoşquların rolu və əhəmiyyəti.
3. Odun kəsən texnikaların növləri və işləmə prinsipləri
4. Meşə torpaqlarının hazırlanmasında istifadə olunan əsas maşınlar.
5. Budama və seyrəltmə işlərində istifadə olunan əsas mexanizmlər və qurğular
6. Traktorların təsnifatı
7. Meşə sahəsində istifadə edilən qoşqu və yarımqoşquların növləri və texniki xüsusiyyətləri.
8. Budama və seyrəltmənin meşələrin sağlamlığına və məhsuldarlığına təsiri

Blok-2

1. Traktorların əsas qurğu və sistemləri
2. Meşə qoşqu və yarımqoşqularının istifadəsi zamanı təhlükəsizlik tədbirləri və qulluq qaydaları
3. Torpaq hazırlığı texnikasının seçilməsində nəzərə alınmalı amillər və düzgün texnika seçiminin əhəmiyyəti
4. Traktorların istismar qaydaları və təhlükəsizlik tələbləri
5. Meşə sahəsində qoşqu və yarımqoşqulardan istifadə zamanı rast gəlinən çətinliklər və onların həlli yolları
6. Ağacların kəsilməsi üçün istifadə olunan texnikalar.
7. Meşə yanğınlarının xüsusiyyətləri və səbəbləri.
8. Meşə yollarının salınmasının əhəmiyyəti və məqsədləri.

Blok-3

1. Təkərli və tırtıllı traktorların xüsusiyyətləri.
2. Aqreqat anlayışı və meşə təsərrüfatında rolu.
3. Ağacların kəsilməsi və emalı prosesində təhlükəsizlik və texniki xidmət
4. Meşə yağınlının qarşısının alınması üçün istifadə olunan texniki vasitələr
5. Meşə yollarının növləri və təsnifatı
6. Traktorlarla aqreqatların birləşmə üsulları və növləri
7. Yanğınsöndürmə texnikalarının iş prinsipi və tətbiq qaydaları
8. Meşə yollarının salınması texnologiyası və mərhələləri

Blok-4

1. Aqreqatların traktorla birləşdirilməsində istifadə olunan avadanlıqlar və mexanizmlər
2. Kəsim və emal texnikalarının təhlükəsizlik qaydaları və düzgün istifadəsi
3. Yanğın riskinin azaldılması üzrə texnoloji yeniliklər və qabaqlayıcı tədbirlər
4. Meşə yollarının texniki təminat vasitələri və onların rolu
5. Traktorların qoşulan və asılan aqreqatlarla qarşılıqlı işləməsi
6. Aqreqatların təhlükəsiz istismarı və texniki xidmət qaydaları
7. Meşə bərpasının mahiyyəti və bu işdə istifadə olunan əsas texnika.
8. Müasir meşə texnikasının inkişaf meylləri və əsas növləri.

Blok-5

1. Meşə traktoru anlayışı və onların kənd təsərrüfatı traktorlarından fərqləri.
2. Meşə yollarının növləri və onların əhəmiyyəti.
3. Meşə bərpasında istifadə olunan əsas texnika növləri və onların funksiyaları
4. Avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin tətbiqi və üstünlükləri
5. Meşə traktoru modellərinin təsnifatı və əsas texniki göstəriciləri
6. Texnikaların hərəkəti üçün optimal şəraitin yaradılması yolları
7. Meşə bərpası üçün istifadə olunan əkin və torpaq işləmə texnikasının seçilməsi
8. Meşə nəqliyyatında texniki təhlükəsizlik və qaydalar

“Meşə maşın və traktorlar” fənninin sillabusu: 050706–“Meşəçilik” ixtisasının tədrisi və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus “Aqrar elmlər” kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 01).

Fənn müəllimi: **dos. İ.Kərimov**

Kafedra müdiri: **dos. İ.Kərimov**